

Eğitim Yöneticileri ve Öğretmenlerin Taşımali Eğitim Kapsamındaki Öğrencilerin Eğitim Öğretim Motivasyonlarını Artırıcı Çalışmalarının Öğrenci Başarisına Etkisinin İncelenmesi

Investigation of the Effects of Administrators and Teachers' Activities to Increase Educational Motivation of Students in Transported Education on Students' Success

Zafer ELAGÖZ

Müdür Yardımcısı, MEB, Samsun, Türkiye

ÖZET

Türkiye’de öğrencilerin azımsanmayacak bir kısmı taşıma merkezi okullarda öğrenim görmektedir. Eğitim yöneticilerinin ve öğretmenlerin okullarda öğrenim gören öğrencilere yönelik yaptığı motivasyon artırıcı çalışmalar öğrencilerin başarıları için önemli olduğu bilinmektedir. Bundan dolayı bu araştırmada, eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin taşımali okullarda öğrenim gören öğrencilere yönelik yaptığı motivasyon artırıcı çalışmaların öğrencilerin akademik, sportif, sosyal ve kültürel başarılarına etkisinin olup olmadığı incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmada, uzman akademisyenlerin görüşü alınarak sorular oluşturulmuş, yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Betimsel analiz yöntemi ile görüşme sonuçları analiz edilerek temalar belirlenmiştir. Araştırmanın görüşme grubunda yer alan katılımcılar, Samsun ili Vezirköprü ilçesine bağlı resmi taşıma merkezi okullarında görev yapan 4 eğitim yöneticisi ve 9 öğretmenden oluşmaktadır. Görüşme sonucunda elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Taşımali eğitim ve motivasyon ile ilgili son yıllarda çok fazla çalışma yapılmaktadır. Literatüre katkı sunacak bu araştırma bulguları, Samsun ili Vezirköprü ilçesinde taşımali eğitim kapsamında öğrenim gören öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını artırıcı çalışmaları ve öğrenci başarılarını artırıcı etkilerini gösterecektir. Bu çalışmada elde edilen veriler başka araştırmalarda kullanılabilir, bu çalışmada elde edilen verilerden taşıma merkezi okullarda görev yapan eğitim yöneticileri ve öğretmenlerde faydalanabilecektir. Araştırmanın sonuçlarına göre, Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin taşıma merkezi okullarda yaptığı motivasyon artırıcı çalışmaların, öğrencilerin eğitim ve öğretim başarılarına olumlu etkisinin olduğu saptanmıştır. Motivasyon artırıcı çalışmaların, taşıma merkezi okullarda yer alan öğrenciler için çok önemli olduğu, bu çalışmaların yapıldığı okullarda öğrencilerin akademik, sportif başarılarında artış gözlenmiştir. Sosyal ilişkilerinde ise olumlu etki olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Motivasyon Artırıcı Çalışma, Taşımali Eğitim, Akademik Başarı, Öğrenci Başarisı

ABSTRACT

A substantial part of the students are educated in transported schools in Turkey. It is known that the motivation-enhancing activities of administrators and teachers for students studying at schools are important for students' success. Therefore, in this study, it has been tried to examine whether the motivation-enhancing activities of administrators and teachers for students studying in transported schools have an effect on the academic, sportive, social and cultural achievements of students. In the study, questions were formed by taking the opinions of expert academicians and a semi-structured interview form was prepared. The themes were determined by analyzing the interview results with the descriptive analysis method. The participants in the interview group of the research consist of 4 administrators and 9 teachers working in the official transported schools in the Vezirköprü district of Samsun. The findings obtained as a result of the interview were interpreted. In recent years, a lot of work has been done on bussed education and motivation. These research findings, which will contribute to the literature, will show the activities that increase the learning motivation of the students studying within the scope of bussed education in the Vezirköprü district of Samsun province and the effects of increasing student success. The data obtained in this study can be used in other researches, and the data obtained in this study will be beneficial for education administrators and teachers working in transport center schools. According to the results of the research, it was determined that the motivation-enhancing activities of the administrators and teachers in the transported schools had positive effects on the educational success of the students. It has been observed that motivation-enhancing activities are very important for the students in the transported schools, and an increase in the academic and sportive success of the students in the schools where these studies are carried out. It was concluded that there was a positive effect on social relations.

Keywords: Motivation Enhancing Work, Transported Education, Academic Success, Student Success

1. GİRİŞ

Devletler kendi halkının yaşamlarını devam ettirebilmesi için vatandaşlarına asgari düzeyde bilgi, birikim ve beceri kazandırmakla yükümlüdürler. Bu nitelikleri kazandırmayı mümkün kılan ise eğitimidir. Ülkeler politikalarının ana unsuru olarak eğitim sistemlerini görürler. Çünkü eğitim bir ülkenin refah seviyesini artıracak temel yapı taşıdır. Bu sebeple ülkenin bütün fertlerine ulaştırılması en doğru olandır. Ülkemizde de bu politika kapsamında yapılan çalışmalardan birisi eğitimde fırsat eşitliği ilkesini sağlamak amacıyla yapılan taşımali eğitim uygulamasıdır.

İlköğretim uygulamasının sekiz yıl zorunlu olduğu 1997-1998 eğitim öğretim yılından bu yana Türkiye Cumhuriyeti’nde kırsalda, köylerde ve nüfusu az olan yerleşim bölgelerinde imkân ve fırsat eşitliğini sağlamak adına kullanılmaya başlayan taşımali eğitim sistemi gelişerek devam etmektedir (Taşkıran, 2010). Millî Eğitim Bakanlığı Taşımali İlköğretim Yönetmeliğinde Taşımali Eğitim: “İlköğretim okulu bulunmayan, çeşitli nedenlerle eğitim-öğretime kapalı, birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, taşıma merkezi ilköğretim okullarına gününbirlik taşınarak kaliteli bir eğitim-öğretim görmelerini sağlamaktır” şeklinde geçmektedir (MEB, 2000).

Ülkemizde temel eğitimde taşımali eğitim kapsamında taşıma merkezi olan 12.058 okul bulunmaktadır. Bu okullara taşınan ilkokullarda 288.579 öğrenci, ortaokullarda 433.540 öğrenci olmak üzere toplam 722.119 öğrenci bulunmaktadır. Bu sayı bile taşımali eğitimin önemliliğini tek başına ifade etmektedir (Aktaş,2022). Taşımali

eğitimde öğrenim gören öğrencilerin eğitim gördükten sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin insan kaynakları gücüne katılacağını düşündüğümüzde, taşınabilir eğitim merkezlerinde verilen eğitimin niteliği büyük önem taşımaktadır. Bu kadar öğrenciyi bünyesinde bulunduran bir uygulamanın da tabii ki olumlu ve olumsuz yönlerinin bulunması olağandır.

İyibaş (2017), taşınabilir eğitimin faydalarını şu şekilde sıralamıştır; “Taşınabilir eğitim uygulaması genel okullaşma oranını arttırmıştır. Bu zorunlu eğitimin ve yasal zorunluluğunun doğal bir sonucudur. Uygulama ile birlikte taşınabilir öğrenciler daha iyi fiziki donanıma kavuşmuşlardır ve birleştirilmiş sınıf uygulaması azalmıştır. Yerleşim yerinde okul bulunmayan kız öğrencilerinin velileri onları yatılı okula göndermek istemediklerinde, kız öğrencilerin eğitimine devam etmeleri taşınabilir ilköğretim uygulamasıyla sağlanabilmektedir.” Aynı zamanda taşınabilir eğitim ile şartları ve özellikleri daha iyi bir okulda öğrenim gören öğrenci, kendini öğrenme başarısı yönünden daha fazla geliştirir. Yine bu kapsamda okuyan birçok öğrenci kırsalda bulamadıkları sosyal yaşam alanlarını görerek değişik yüzlerle karşılaşarak, farklı arkadaşlar ve farklı çevre edinerek kişiliğini bütünüyle geliştirme imkânı bulabilmektedir.

Taşınabilir eğitim uygulamasının öğrenciler için oluşturduğu sorunlar incelendiğinde, öğrencilerin servis araçlarıyla okula gidiş gelişlerinde uzun süren yolculuklar ve buna bağlı olarak oluşan yorgunluklar başta gelmektedir. Öğrencilerin sabah erken kalkıp kahvaltı yapmak zorunda kaldıkları görülmektedir. Hatta öğretmenlerinin açıklamalarına bakıldığında önemli bir kısmının kahvaltı yapmadan evden okula geldiği gözlenmektedir. Eve dönüş saatlerinin geç saatlere sarkması sebebiyle, ödev ve ders çalışma vakti için öğrencilere fazla zaman kalmadığı da belirtilmiştir. Yine servisi kaçıran öğrencinin okula gidememesi bir problemdir. Özellikle kış aylarında, servis aracını beklerken dışarıda üşüyen öğrencilerin normal öğrencilere göre daha sık hastalandıkları bilinmektedir. Okullarda yapılan egzersiz ve destekleme, yetiştirme kursları gibi öğretimi tamamlayan çalışmalara katılamamaları da taşınabilir eğitimin öğrencilere doğurduğu sorunlardandır. Taşınabilir eğitimin öğrenci ve ailesi için oluşturduğu en önemli risk ise servis araçlarının yaptığı kaza sonucu öğrencilerin ölüm ya da yaralanma gibi kriz durumu ortaya çıkartabilecek durumlarla karşılaşılmasıdır (Taşdemir, 2010).

Taşınabilir eğitim uygulaması şüphesiz sorumluluk ve özen gerektirmektedir. Burada Taşıma Merkezi Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin ağır bir görevi vardır. Taşıma merkezi okullardaki hassasiyet çok daha fazladır. Birinci öncelik öğrencilerin sağlıklı bir şekilde ve zamanında okuldan eve, evden okula geliş gidiş yapmalarının sağlanmasıdır. Bu durumu sağlıklı bir şekilde gerçekleştirdikten sonra bu okullardaki eğitim ve öğretimin motivasyonunu artırmak da görev yapan eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin görevidir. Taşınabilir eğitimle okuyan öğrenciler her ne kadar zorluk çekiyorsa bu okullarda görev yapan eğitim yöneticileri ve öğretmenler de bu zorluklarla karşılaşabilmektedirler.

Taşıma Merkezi Okullarda görev alan okul yöneticileri ve öğretmenler karşılaştıkları taşınabilir eğitimin sorunlarını şu şekilde sıralamışlardır:

- ✓ Okula taşıma yapan servis şoförlerinin kayıtsız davranmaları,
- ✓ Servis araçlarının zamanında okula gelip gidememeleri,
- ✓ Şoförlerin öğrenciler ile birlikte başka yük ve yolcu taşımaları,
- ✓ Öğrenci velilerinin ilgisizlikleri,
- ✓ Öğrencilerin sınıftaki bitkin ve yorgun tavırları,
- ✓ Ders dışı yapılacak çalışmalara öğrencilerin katılamamaları (Bilek & Kale, 2012).

Taşıma Merkezi Okullarda eğitimin ve öğretimin seviyesini yukarı çekmek için birinci öncelikle yapılması gereken öğrenci motivasyonlarının artırılmasıdır. Motivasyonu olmayan ilgisiz öğrenciler öğretmenler için sürekli bir engel oluşturmaktadır. Bu okullarda oluşturulacak öğrenme ortamlarında bu öğrencilerin ilgisini artırabilecek uygulamalara yer verilmesi gerekmektedir. Motivasyon, bireyin yalnızca eğitim öğretim hayatında değil tüm yaşamı boyunca başarı güdüsünü tadabilecek davranışları oluşturmada en önemli ilkelerden birisidir. İyi motive olan öğrencilerin, derslere ve etkinliklere uzun süre verimli katılım gösterdikleri, yapılan yazılı sınavlarda yüksek puanlar aldığı ve bu öğrencilerden iyi dönütler alındığı da bilinmektedir (Bayrakçeken, Oktay, Samancı & Canpolat, 2021). Öğrenci motivasyonu genel manada, öğrencinin içindeki ilgi, istek ve arzuları belirleyerek onları istendik davranışlara tetikleyici bir unsur olarak kullanılması halidir.

Motivasyon, etkili öğrenme sürecini arttıran önemli bir özellik olarak kabul edilmektedir. İsteklenme ve güdülenme olarak da nitelendirilen motivasyon, başarılı kabul edilen okulların ve öğrencilerin değişmez bir faktörüdür. Motivasyon eksikliği beraberinde öğrenme aksaklıklarına neden olmaktadır. Başarılı okullarda öğrenci motivasyonlarını üst düzeye çıkartmak için önemli uğraşlar verilmektedir. Yapılan incelemeler, motivasyon ve başarı arasında güçlü bir pozitif ilişki olduğunu göstermektedir. Motivasyondaki yükseklik, öğretmenlerin ve öğrencilerin

okuldan daha fazla keyif almaları anlamına gelmektedir. Okul içinde güdülenmiş öğrencilerin bazı davranışlarını Akbaba (2006) şöyle sıralamıştır;

- ✓ “Okula karşı pozitif düşünceye sahip olma ve okulu tatmin edici bulma.
- ✓ Güç görevlerde ısrarcı olma ve az sayıda yönetim problemlerine neden olma.
- ✓ Bilgiyi derinlemesine işleme.
- ✓ Öğretmeni için önemli bir doyum kaynağı olduğu gibi sınıf işleyişine olumlu katkıda bulunma.”

Öğrenci güdülenmeleri iç ve dış etmenlerden çabuk etkilenmektedir. Okullarda öğrenci motivasyonunu olumlu veya olumsuz etkileyecek birçok içsel ve dışsal faktör bulunmaktadır. İçsel faktörler öğrencinin kendinden gelen faktörleri, dışsal faktörler ise öğrencinin çevresindeki etmenlerden gelen faktörleri belirtmektedir. Bu faktörleri şu şekilde ifade edilebilir.

Öğrenci motivasyonunu etkileyen içsel faktörler:

- ✓ Kişisel hedefler ve niyetler,
- ✓ Biyolojik ve psikolojik dürtüler ve ihtiyaçlar,
- ✓ Öz kimlik, özgüven ve öz saygı,
- ✓ Kişisel inançlar, değerler, beklentiler ve başarı veya başarısızlık tanımları,
- ✓ Öz farkındalık, öz deneyim ve öz yeterlilik,
- ✓ Risk alma, kaygıyla baş etme, merak gibi kişisel faktörler,
- ✓ Duygusal durum ve bilinç düzeyi,

Öğrenci motivasyonunu etkileyen dışsal faktörler:

- ✓ Öğrencinin öğretmenlerinin, ebeveynlerinin ve arkadaşlarının hedefleri,
- ✓ Sınıfın hedef yapısı,
- ✓ Sosyal etkileşimlerin sonuçları,
- ✓ Sınıf pekiştiricileri ile ödül ve ceza sistemi,
- ✓ Belirsizlik, yenilik ve karmaşıklık gibi uyarınlar,
- ✓ Öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer paydaşların beklentileri,
- ✓ Diğer öğrencilerin performans modelleri,
- ✓ Başarıya götüren, güven oluşturan, eğlenceli ve dikkat çeken eğitim- öğretim uygulamaları (Akbaba, 2006:356).

Motivasyon düşüklüğüne sebep olan nedenleri araştırdığımızda ise karşımıza birçok etken çıkmaktadır. 21. Yüzyılın ilk çeyreğinde her alanda insan hayatını dolduran teknolojinin eğitim-öğrenimde doğru kullanılamaması bu nedenler arasında sayılmaktadır. Teknoloji bağımlılığı da teknolojiyi eksik kullanmak da motivasyon düşüklüğüne sebep olmaktadır. Yine erken yılgnlık araştırmalarda karşılaştığımız motivasyon düşüklüğü etkenlerindedir. Derslere olan ilgisizlik ile derslerin dış dünyadaki gerçeklerle özdeşleşmemesi, güdülenme düşüklüğüne neden olan etmenler arasındadır. Öğrencinin kendi ilgi ve yeteneklerini keşfedememesi bu sebepler arasında sayılmaktadır. Aşırı stres, ceza korkusu, dışlanma, alay edilme gibi öğrencilerin karşılaşacağı davranışlar da motivasyon düşüklüğüne yol açmaktadır. Fizyolojik etmenler ise motivasyon düşüklüğüne sebep olan en önemli nedenler olarak görülmektedir. Özellikle öğrencilerin yeterli ve dengeli beslenememeleri, sağlık sorunları yaşaması, uykusuzluk ve yorgunluk halleri bu fizyolojik etmenler arasında sayılabilmektedir (Bayrakçeken, S. Oktay, Ö. Samancı, O. Canpolat, N. 2021). Eğitim yöneticileri ve öğretmenler ise bu nedenleri göz önünde bulundurarak başarıyı arttırmak için öğrenme motivasyonlarını yüksek tutmaları gerekmektedir.

Alan yazında belirtildiği gibi taşınmalı eğitim uygulaması, başta fırsat eşitliği olmak üzere eğitim sistemimizin önemli etmenlerinden bir tanesidir. 2020’li yıllarda bile Türkiye’de bu sistemden vazgeçmek mümkün değildir. Tüm okullarda okuyan öğrencilerin %4’ ü taşınmalı eğitim kapsamında eğitim görmektedir. Bu denli büyük bir kitleyi barındıran taşınalı eğitim uygulamasının ve bu okullarda yapılan çalışmaların, bu kapsamdaki öğrencilerin öğrenim hayatına yansımaları incelenmektedir. Bu durumda literatürde belirtilen taşınmalı eğitim uygulamasının zararlarını en aza indirmek için taşıma merkezi okullardaki eğitim yöneticileri ve öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışma, taşıma merkezi okullarda eğitim gören öğrencilerin karşılaştıkları problemleri belirlemektedir. Ayrıca yapılan çalışma bu belirlenen problemleri çözme konusunda çözüm önerileri getirmeye çalışmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin taşıma merkezi okullarda yaptığı, öğrenci motivasyonlarını artırıcı çalışmaların öğrenci başarısına etkisi nedir?

1.1.1. Alt Problemler

- ✓ Taşımalı eğitim kapsamında öğrenim gören öğrencilerin motivasyonlarını artırmak için hangi çalışmalar yapılır?
- ✓ Taşımalı merkezi okullarda öğrencilere yönelik motivasyon artırıcı çalışmalar öğrenci başarılarını nasıl etkilemektedir.
- ✓ Taşıma merkezi okullarda öğrenim gören öğrencilerin akademik, sosyal, kültürel, sportif başarıları nasıl artar?
- ✓ Taşımalı eğitim kapsamında öğrenim gören öğrencilerin motivasyonlarını azaltıcı sebepler nelerdir.

2.YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın evreni, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, verilerin toplanması, verilerin işlenmesi, çözümü ve analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak yapılandırılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin takip edildiği araştırma olarak nitelendirilir.

Araştırmada taşımalı eğitim kapsamında olan okul yöneticileri ve öğretmenlerin öğrenci başarısını arttırmaya yönelik motivasyon, tutum ve davranışlarının belirlenmesi ve bu tutum ve davranışların öğrenci başarısına etkisi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ilgili okul yöneticisi ve öğretmenlere yöneltilen sorular sonucunda alınan cevaplar betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Alınan cevaplar doğrultusunda temalar oluşturulmuş ve elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

2.2. Çalışma Grubu/ Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2021-2022 Eğitim öğretim yılında Samsun iline bağlı Vezirköprü İlçesinde, resmi okullarda görev yapan, örneklem yöntemiyle seçilen 4 kadın, 9 erkek eğitim yöneticisi ve öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcıların mesleki kıdemleri, okul kademeleri ve branşları farklılık arz etmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın alan yazın taraması doğrultusunda bir soru havuzu oluşturulmuş ve bu soru havuzundaki soru maddeleri konuyla ilgili akademisyen ve uzmanlara sunularak görüşleri alınmıştır. Ve bu bağlamda görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formu içeriğinde katılımcılara yönelik olarak cinsiyet, mesleki kıdem, yaş, medeni durum değişkenlerinin sorulduğu kişisel bilgiler bölümüne yer verilmiştir. Kişisel bilgilerden sonra alanın uzman görüşü doğrultusunda soru havuzu içerisinde 5 soru maddesi alınmış olup yarı yapılandırılmış bir görüşme formu geliştirilmiştir (Ek-1).

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Çalışma sonunda 4 eğitim yöneticisi, 9 öğretmen ile görüşülmüştür. Katılımcılardan elde edilen veriler üzerinde bilimsel analiz tekniği kullanılarak bulgulara ulaşma yoluna gidilmiştir. Bulguların değerlendirilmesinde bazı katılımcıların doğrudan ifadelerine yer verilmiştir. Araştırmada katılımcı görüşleri eğitim yöneticileri için Y1,Y2,Y3,Y4, öğretmenler için Ö1, Ö2, Ö3 ... şeklinde kodlama yapılarak, kimi zaman bire bir alıntı yapılarak kullanılmıştır. Görüşme formlarının analizinde her soru maddesine verilen cevaplar kendi içerisinde betimsel analize tabi tutulmuştur.

3. BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular, araştırmanın amacını açıklayacak nitelikte analiz edilerek sunulmuş ve daha sonrada açıklaması yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına ilişkin bulgulardan önce araştırmaya katılan öğretmenlere ait kişisel bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırma Grubundaki Öğretmenlere Ait Sayısal Bilgiler

Araştırmaya katılan taşımalı eğitimde görev yapan okul yöneticisi ve öğretmenlere ait kişisel bilgiler Tablo-1 de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Grubundaki Öğretmenlere Ait Sayısal Bilgiler

Katılımcı Adı	Yaş Aralığı	Kıdem Yılı	Taşınmalı Okullardaki Görev Süresi	Cinsiyeti	Görevi	Görev Yaptığı Okulun Türü
Y1	51-65	31-40	21	Erkek	Eğitim Yöneticisi	İlkokul
Y2	31-40	11-20	14	Kadın	Eğitim Yöneticisi	İlkokul
Y3	41-50	21-30	20	Erkek	Eğitim Yöneticisi	Ortaokul
Y4	31-40	1-10	9	Erkek	Eğitim Yöneticisi	Ortaokul
Ö1	31-40	11-20	12	Kadın	Öğretmen	İlkokul
Ö2	31-40	1-10	5	Kadın	Öğretmen	Ortaokul
Ö3	41-50	11-20	15	Kadın	Öğretmen	İlkokul
Ö4	41-50	11-20	11	Erkek	Öğretmen	İlkokul
Ö5	31-40	11-20	13	Erkek	Öğretmen	Ortaokul
Ö6	31-40	11-20	11	Erkek	Öğretmen	Ortaokul
Ö7	21-30	1-10	8	Erkek	Öğretmen	Ortaokul
Ö8	31-40	1-10	8	Erkek	Öğretmen	Ortaokul
Ö9	31-40	11-20	9	Kadın	Öğretmen	Ortaokul

Araştırma grubuna ilişkin sayısal veriler Tablo-1 de verilmiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların 4(% 30)'ü okul yöneticisi, 9 (%70)'ü öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcıların 5 (%38) kadınlardan, 8(%62)'i erkeklerden oluşmaktadır. Yine araştırma grubundaki katılımcıların 5 (%38) ilkokullarda görev yapan eğitim yöneticileri ve öğretmenlerden oluşurken, 8(%62)'i ortaokullarda görev yapan eğitim yöneticileri ve öğretmenlerden oluşmaktadır. Görüşme grubundaki kişilerin yaş aralıklarına bakıldığında ise 21-30 yaş aralığında 1 kişi, 31-40 yaş aralığında 8 kişi, 41-50 yaş aralığında 3 kişi, 51-65 yaş aralığında ise 1 kişi bulunmaktadır. Araştırmanın görüşme grubundaki katılımcıların öğretmenlikte geçen kıdem sürelerine bakıldığında ise 1-10 yıl arası görev yapan 4 kişi, 11-20 yıl arası görev yapan 7 kişi, 21-30 yıl arası görev yapan 1 kişi, 31-40 yıl arası görev yapan ise 1 kişi yer almaktadır. Yine araştırmanın görüşme grubunda yer alan eğitim yöneticilerinin taşıma merkezi okullarda görev sürelerine bakıldığında 4 eğitim yöneticisinin sırasıyla (Y1'den Y4'e kadar) 21 yıl, 14 yıl, 20 yıl, 9 yıl görev yaptıkları görülmüştür. Görüşme grubundaki öğretmenlerin ise taşınmalı okullardaki görev süresine bakıldığında 9 öğretmenin (Ö1'den Ö9'a kadar) sırasıyla 12 yıl, 5 yıl, 15 yıl, 11 yıl, 13 yıl, 11 yıl, 8 yıl, 8 yıl, 9 yıl görev yaptıkları görülmüştür.

3.2. Araştırma Grubundaki Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Yöneltilen Sorulara Yönelik Görüşleri

Bu bölümde, toplanan verilerin analiz edilmesi sonucunda ulaşılan sorulara yönelik bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

3.2.1. Taşınmalı Eğitim, Sizce Neyi İfade Etmektedir?

Araştırmanın birinci sorusunu "Taşınmalı eğitim, sizce neyi ifade etmektedir?" oluşturmaktadır. Katılımcıların verdiği cevaplar üzerinden taşınmalı eğitimin tanımı: Taşınmalı eğitim, nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan ve birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan mecburi öğrenim çağındaki öğrencilerin, oturdukları yerlerde okul bulunmamasından dolayı merkezi yerlerdeki ilkokul, ortaokul ve lise kurumlarına gününbirlik taşınarak, eğitim öğretim verilmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen eğitim uygulamasına denir. Öğrencilerin taşındığı merkezi kurumlara, taşıma merkezi okul adı verilmektedir. Görüşme grubunda bu soruya verilen yanıtları ve yorumları değerlendirdiğimizde genel görüşün taşınmalı eğitimin bir zorunluluk olduğunu ortaya çıkartıyor. Ülkemizde devam etmesi gerektiği kanısında katılımcıları birleştiriyor. Bu durumu destekleyen bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Taşınmalı eğitim, yerinde eğitim alamayan öğrencilere uygulanan bir zorunluluktur. Birleştirilmiş sınıf uygulamasına göre daha olumlu bir uygulamadır (Görüşme Kaydı: Ö4).

Taşınmalı eğitim, özellikle ülkemizde eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla yapılan, öğrencileri evlerinden alıp uzak okullarda öğrenim görmelerini sağlayan bir sistemdir. Bence bir gerekliliktir. Eğitimi her yere ulaştıran bir uygulamadır. Binlerce çocuğa dokunmaktadır (Görüşme Kaydı: Y4).

Taşınmalı eğitim, eğitimde dezavantajlı öğrencilerin eğitime ulaşmasını ifade etmektedir. Kırsal kesimdeki çocukların fırsat eşitliği demektir... Faydalı ve devam edilmesi gereken bir uygulamadır (Görüşme Kaydı: Y1).

...memleketin her yerine okul yapılmaya çalışılmaktadır. Yetersiz kaldığı yerde taşınmalı eğitim kurtarıcı oluyor. Öğrenciler bu şekilde eğitimlerini tamamlayabiliyorlar. Eğitim nerede olursa olsun öğrencileri buna ulaştırmak gerekir. Hiç köyünden ve mahallesinden ayrılmamış bir öğrenci için farklı bir yerde eğitime başlamak başta zor gelebiliyor. Fakat alışınca yeni arkadaşlıklar, yeni bir sosyal çevre ve farklı kültürler geliştiriliyor. Bu da bence taşınmalı eğitimi anlatıyor (Görüşme Kaydı: Ö2).

3.2.2. Taşıma Merkezi Okullarda Öğrencilerin, Başarılarını (Akademik, Sosyal, Kültürel, Sportif Vb.) ve Çalışma Motivasyonlarını Düşüren Faktörler Nelerdir?

Katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde öğrencinin motivasyonunu düşüren faktörlerin, öğrenci başarılarını da düşürdüklerinin altını çizdikleri görülmüştür. Taşınmalı öğrenci velilerinin, okul – veli iletişiminin

kopuk veya çok az olması, öğrencileri hem motivasyonel hem de başarı yönünden oldukça aşağı çektiği belirtilmiştir. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri şöyledir:

Veli iletişiminin istenilen düzeyde olmaması...(Görüşme Kaydı: Ö4).

Ailelerin okuldan kopuk yaşamaları, çocukların durumlarından haberdar olmamaları, öğrencilerin başarı motivasyonlarını düşürmektedir. Okula aileleri gelen ve velileri tarafından takip edilen öğrenciler, daha düzenli ve daha başarılı olmaktadır. (Görüşme Kaydı: Y4).

Katılımcıların yanıtlarına bakıldığında taşınmalı öğrencilerin okula gelirken, okul servislerinde yaşadıkları problemleri, yolculuk sürelerinin arttıkça öğrencilerin yorulmaları, sabah çok erken kalkıp eve çok geç dönmeleri gibi sorunların öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini aşağı çektiğini bu yüzden de başarılarını olumsuz etkilediklerini belirtmişlerdir. Evlerinin okula uzak olmalarından dolayı taşınan öğrencilerin, kurslara, etütlere, antrenmanlara kalamamalarının da başarı düşüklüğüne sebep olduğu katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Bu duruma uygun eğitim yöneticileri ve öğretmen görüşleri şöyledir:

Öğrencilerin erken kalkıp okula gelmeleri, uykusuz kalmaları, eve geç dönmeleri, ödev yapmaya ve ders çalışmaya fazla vakitlerinin kalmamaları... Okul servislerinde yaşadıkları sorunlar, servise yetişememeleri, servislerin geç gelmeleri, yolcu ve yük almaları sebebiyle öğrencilerin rahat yolculuk yapamamaları, servislerin öğrencileri alırken bekletmeleri gibi sorunlar çocuğun hazır bulunuşluğunu ve güdülenmesini düşürmektedir (Görüşme Kaydı: Y4).

(...) yol da geçirdiği sürenin çocuğu yorması (Görüşme Kaydı: Ö1).

Yolculuk süresi uzadıkça öğrenciler yoruluyor ve hazır bulunuşluk düzeyi düşüyor (Görüşme Kaydı: Ö3).

Araç ile gelen öğrenci aracı kaçırdım uyanamadım gibi bahanelerle devamsızlık yapmakta bu durumda başarılarını düşürmektedir (Görüşme Kaydı: Y2).

Taşınmalı öğrencilerin okulda yapılan ders dışı eğitim faaliyetlerine, destekleme ve yetiştirme kurslarına, kurslara, sportif antrenmanlara katılmamaları öğrenci motivasyonlarını ve başarılarını düşürmektedir. Hatta öğrencilerin köylerine dönecek araç bulamadıkları için gezilere bile katılmadıkları olmuştur. Bu durumda çocukları hayli üzmektedir (Görüşme Kaydı: Ö9).

(...) öğrencilerin kurs, sportif faaliyetlere katılımı, okul saati dışında oldukları için oldukça zordur. Öğrencilere etkisi olumsuzdur (Görüşme Kaydı: Y1).

Görüşme grubunun bu soruya verdiği yanıtlara yapılan analiz sonucu tespit edilen bir diğer konu ise taşınmalı öğrencilerin uyum ve özgüven problemleri yaşamalarıdır. Katılımcılar, öğrencilerin yaşadıkları çevreden çıkıp başka bir sosyo-kültürel çevreye taşınmalarının, bazı öğrencilerin uyum sorunları yaşamalarına sebep olduğunu dile getirmiştir. Bu konudaki bulgular ise şöyledir:

Sosyal ve kültürel anlamda, sosyo-ekonomik düzeyi farklı mahalle ve köylerden gelen öğrenciler okulda ve sınıfta uyum sorunu yaşamaktadır (Görüşme Kaydı: Y2).

Özellikle taşıma merkezi okullarda, taşınmalı olan ve taşınmalı olmayan öğrencilerin birbirleriyle olan çekişmeleri uyum problemi yaşatarak, öğrencilerin öğrenmeye olan konsantrasyonlarını bozmaktadır (Görüşme Kaydı: Ö5).

En önemli faktör taşınmalı gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına karşı aidiyet duygularının yeterince gelişmemesidir (Görüşme Kaydı: Ö7).

Taşınmalı öğrencilerin ailesinden uzakta olması kaygısını artırıyor ve özgüven duygusunu düşürüyor (Görüşme Kaydı: Ö1).

Görüşme grubundaki katılımcılardan bu soruya verilen yanıtlardan gruplandırılmayan farklı cevaplar ise şunlardır:

Taşınan öğrencilerin başarı düzeyleri arasında farklar vardır. Okulun imkânlarından yeteri kadar yararlanamazlar (Görüşme Kaydı: Ö6).

Taşıma merkezi okullarda öğrencilerin motivasyonlarını ve başarılarını düşüren bir durum olmadığını düşünüyorum. Çalışan öğrenci her koşulda başarılı olur (Görüşme Kaydı: Y3).

3.2.3. Eğitim Yöneticileri ve Öğretmenlerin Taşınmalı Öğrencilere Karşı Motivasyon (Güdülenme) Arttırıcı Çalışmaları Nelerdir?

Görüşme grubundaki taşıma merkezi okullarda görev yapan eğitim yöneticisi ve öğretmenler, bu okullarda yapılan motivasyon arttırıcı çalışmaların neler olduğu sorusuna verdiği cevapları farklı alt temalarda toplamak mümkündür.

Bu temalardan bir tanesi okul- öğrenci- veli iletişimini kuvvetlendirme çalışmalarınıdır. Bu görüşme grubundaki katılımcılar, taşınmalı öğrencilerin velileri ile okul- öğretmen iletişiminin kopuk olduğu durumlarda öğrencilerin okul motivasyonlarının düşük olduğunu savunmuşlardır. Öğrencilerin başardıklarını ve yapabildiklerini aileleriyle

paylaştıkça bir sonraki öğrenmeye daha arzulu olduklarını belirtmişlerdir. İstekli öğrenciler için aile desteğini şart gören katılımcıların cevapları şu şekildedir:

Taşıma yapılan, öğrencilerin köylerine ve mahallelerine ev ziyaretlerinde bulunmak (Görüşme Kaydı: Y2).

Ev ve aile ziyaretleri ile öğrencilerin kendilerini değerli hissetmelerini sağlamak (Görüşme Kaydı: Ö1).

Taşımali öğrencilerin velilerini ziyaret etmek ya da sık sık velileri okula davet etmek. Veli toplantılarını taşımali öğrenci velilerinin gelebileceği zaman dilimlerine göre ayarlamak (Görüşme Kaydı: Ö5).

Taşımali öğrencilere ve ailelerine, okulun bulunduğu bölge ve çevre tanıtılmak. Öğretmenlerin öğrencileri daha iyi tanımaları için taşıma yapılan köy ve mahallelere gitmek. Veli ziyaretleri yapmak. Öğrenciler ve aileleriyle okulda kaynaşmayı sağlayacak etkinlikler düzenlemek. Öğrenci motivasyonunu artırır (Görüşme Kaydı: Ö6).

Katılımcıların verdiği yanıtlar analiz edildiğinde, karşımıza çıkan başka bir alt tema ise taşımali öğrencilere yönelik rehberlik hizmetleridir. Motivasyon artırıcı çalışmalardan birisi olan rehberlik, okul rehberlik servisi, sınıf rehber öğretmeni veya sınıf öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Katılımcılar, öğrencilerin yaşadıkları çevreyi değiştirdiklerini, karşılıklarına her gün onlarca sorun çıktıklarını ve çoğu zaman bu sorunlarla kendi başlarına mücadele edemediklerini belirtmişlerdir. Bu sorunlarında öğrencilerin motivasyonunu düşürdüğünü söylemişlerdir. Bu sorunlarla baş edebilmek için okul psikolojik danışmanının ve sınıf öğretmenlerinin yaptığı rehberlik görüşmelerinin çok önemli olduğunu savunan katılımcılar öğrenci rehberlik hizmetleri alt temasında görüşleri şöyledir:

Öğrencilere yönelik yapılan kişisel rehberlik faaliyetleri ile eğitsel hem de kişisel olarak daha hazır hale getirmek (Görüşme Kaydı: Y4).

Oryantasyon çalışmaları, öğrenci grup ve bireysel rehberlik faaliyetleri öğrencilerin motivasyonlarını artırmaktadır (Görüşme Kaydı: Ö7).

Öğrencilerin maddi ve manevi yönden destekleme, taşımali olumsuzluklarını hissettirmemek, öğrencilerin bir problem yaşadığı anda hemen müdahale etmek (Görüşme Kaydı: Y1).

Taşımali eğitim sistemine onların uyum sağlaması için gerekli çalışmaları sağlamak, taşımali öğrencilerin öğretmenler tarafından daha dikkatli bir şekilde gözlenmesi yaşadıkları olumsuzluklara anında müdahale edilmesi (Görüşme Kaydı: Ö1).

Öğrencilere okul psikolojik danışmanları tarafından kişisel rehberlik faaliyetlerinde bulunarak öğrencinin psikolojik olarak daha sağlıklı olması sağlanır. Bu sayede motivasyonu artar (Görüşme Kaydı: Ö9).

Katılımcıların verdiği yanıtlara göre oluşturulan bir diğer alt tema ise öğrencilerin fizyolojik ihtiyaçlarının sağlanmasıdır. Bu konuda bazı görüşler ise şöyledir:

Taşımali öğrencilere verilen öğle yemeği sayesinde, bu çocukların birçoğunun maddi durumlarının düşük olmaları sebebiyle böyle yemekler yiyemediği için okulda dağıtılan yemekleri çok sevdiği görülmektedir. Bu uygulamaya öğrencilerin motivasyonunu artırmaktadır (Görüşme Kaydı: Y4).

Okulun temizlenmesi ve hijyen durumu çocukları motive etmektedir. Pis bir okulda, tozlu ve havasız ortamda çocuklar derse odaklanamamaktadır (Görüşme Kaydı: Ö9).

Motivasyon artırıcı bulgular incelendiğinde ortaya koyulan başka bir alt tema ise öğrencilere yönelik gerçekleştirilen sosyal, sportif ve kültürel faaliyetler ve yarışmalardır. Katılımcıların hepsi bu konuda olumlu görüş belirtmiş ve oryantasyonu, uyumu sağladığı için öğrencilerin güdülenmelerini artırdığını vurgulamışlardır. Görüşme grubundaki katılımcıların ortak görüşü yarışmalarda alınacak başarılar ile motivasyon birbirlerini olumlu etkilemektedir. Başarıların gelebilmesi için ise bu faaliyetlerin kapsayıcı bir şekilde yapılması bütün öğrencilerin farklı faaliyetlere katılması hususunun önemli olduğu saptanmıştır. Katılımcı görüşleri ise bu konuda şu şekildedir:

Okul içi etkinliklerde ve görev dağılımlarında bütün öğrencileri kullanmak (Görüşme Kaydı: Ö5).

Düzenlenen geziler ile öğrencilerin göremediği yerleri görmelerini sağlamak (Görüşme Kaydı: Ö1).

Başarı duygularını tadabileceği yarışmalara ve turnuvalara katılım sağlamak ya da bu turnuvaları düzenlemek, okul takımları oluşturmak, öğrencilerin yetenek taramalarını yapıp o alanlarda gelişmesini sağlamak, en az bir spor dalında ilerleme kaydetmesini sağlamak, öğrencinin sadece okul motivasyonunu değil yaşam motivasyonunu da artırır. Çocuğun mutlu olmasını sağlar (Görüşme Kaydı: Y4).

Öğretmenleri ile birlikte faaliyetlerde bulunmaları öğrenci motivasyonlarını artırır. Örneğin sınıf kahvaltuları, piknik düzenlemek, kültürel geziler düzenlemek... (Görüşme Kaydı: Y4).

Öğrencilerin ilgi, istek ve kabiliyetlerini dikkate alarak, okulda vakit geçirmeyi zevkli hale getirebilecek ders dışı kurslar açmak, örneğin; zeka oyunları kursu, satranç kursu, model uçak kursu, kodlama ve robotik kursları gibi (Görüşme Kaydı: Ö2).

Bulgular incelendiğinde ortaya çıkan başka bir alt tema ise akademik olarak derslerde yapılan çalışmaların öğrenci motivasyonu üzerinde olumlu etkilerin olduğunu göstermektedir. Derslerde pekiştirici kullanmanın öğrenme üzerinde olduğu kadar motivasyon üzerinde de etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların, bu konudaki düşünceleri şunlardır:

Öğrenciler için pekiştirici kullanmak motivasyonları üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Okulda veya sınıfta göstermiş olduğu bir başarıdan sonra ödül vermek veya başarı belgesi düzenlemek, öğrenciyi mutlu etmekte ve daha sonraki başarılar için motive etmektedir (Görüşme Kaydı: Ö7).

Akademik olarak öğrencilere yardımcı kaynak sağlamak, Öğrencilerin LGS ve İOKBS gibi Türkiye geneli yapılacak olan sınavlara hazırlamak, bu sınavlara yönelik deneme sınavları gerçekleştirmek motive edici faktörler arasında gösterilir (Görüşme Kaydı: Y4).

3.2.4. Eğitim Yöneticileri Ve Öğretmenlerin Motivasyon (Güdülenme) Arttırıcı Çalışmaları Öğrenci Başarısını (Akademik, Sosyal, Kültürel, Sportif...Vb.) Nasıl Etkilemektedir?

Görüşme kayıtları incelendiğinde verilen cevaplar, motivasyon arttırıcı çalışmaların öğrencilerin başarıları üzerine olumlu etki bıraktıklarını kanıtlar niteliktedir. Katılımcıların ortak görüşü taşıma merkezi okullarda, eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin bu motivasyon arttırıcı çalışmaları yapmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Diğer okullara göre kırılmalıkların, taşımali okullarda daha fazla olduğunu belirten görüşme grubu öğretmenleri motivasyon arttırıcı çalışmaların, taşımali öğrencilerin kırılmalıklarının önüne geçtiğini söylemektedir. Hatta eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin taşımali okullarda gerçekleştirdikleri motivasyon arttırıcı çalışmalar, taşımali öğrencilerin yitip gitmelerine engel olduklarını savunmuşlardır. Görüşme grubundaki katılımcıların cevaplarında öne çıkan bir diğer husus ise bu okullarda içsel ve dışsal motivasyonu sağlayamayan öğrencilerin okula devamsızlık yaptıkları ve derslerinde geri kaldıklarını, başarılarını düşük olduklarını söylemişlerdir. Motivasyon sağlamanın önemi konusunda görüşme grubundaki katılımcıların bazı görüşleri şu şekildedir:

Yapılan güdülenme arttırıcı davranışlar, taşımali öğrencilerin hem ders hem de sosyal hayatlarına etkileri olumlu yöndedir. Motivasyonu artan öğrenciler okula devamlı gelir, derslerine çalışır, okul içi ve okul dışı etkinliklerde aktif görev almak için çaba gösterir (Görüşme Kaydı: Ö5).

Olumlu etkilemektedir. Taşımali gelen öğrenci, okula uyum sağlayıp okulunu sevebilirse başarılı olabilir. Yapılan motivasyon arttırıcı çalışmalar, öğrenciyi okula bağlar, yeteneklerini ortaya çıkartır, her türlü başarısını artırır (Görüşme Kaydı: Y4).

Yapılan çalışmalar taşımali öğrencileri okula motive ederek, diğer öğrencilerle aynı fırsatlarla okuma imkânı sağlamaktadır. Taşımali okullarda yapılan motivasyon arttırıcı çalışmalar, taşımali eğitim sisteminin olumsuzluklarından öğrencinin etkilenmesine olanak vermemektedir (Görüşme Kaydı: Y1).

(...) Yönetici ve öğretmenler çocukların olumlu yanlarını ortaya çıkararak onların özgüvenini yerine getirirler (Görüşme Kaydı: Ö1).

Taşımali öğrencilere yapılan çalışmalar, taşıma merkezi okulda öğrenim görenlerin memnuniyetini arttıracaktır. Öğrencilerin güdüliyerek daha iyi eğitim almalarını sağlayacaktır. Alınan eğitimde farklar azalacaktır. Çocukların okula aidiyet duygusu artacaktır. Sportif ve kültürel faaliyetlere katılım artacak öğrencilerin bütünsel başarısı artacaktır. Eğitimde imkan ve fırsat eşitliği sağlanmış olacaktır (Görüşme Kaydı: Ö6).

Olumlu etkilemektedir. Öğrencilerin okula karşı içsel ve dışsal motivasyonları sağlanamayanlar, okula çok fazla devamsızlık yapmaktadırlar. Bu öğrencilerin akademik başarıları düşüktür. Aynı zamanda sosyal ve kültürel faaliyetlere katılım göstermekte isteksiz davranırlar. Özgüvenleri düşük olur. İlgi ve alakaları okuldan kesilir. Hatta kötü alışkanlıklar edinebilirler (Görüşme Kaydı: Ö9).

Taşımali öğrenciler için eğitim-öğretim sürecindeki en önemli nokta motivasyon süreci diyebiliriz. Motivasyon çalışmaları öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkiliyor. Aidiyet duyguları artıyor. Algıları daha açık olduğu için öğretmenlerin performansını bile artırıyor (Görüşme Kaydı: Ö8).

3.2.5. Taşımali Okullardaki Öğrencilerin Akademik, Sosyal, Kültürel, Sportif Başarılarını Arttırıcı Çalışmalar Nelerdir? Açıklayınız.

Araştırmanın son sorusu taşımali okullardaki öğrencilerin akademik, sosyal, kültürel, sportif başarılarını arttırıcı çalışmaların neler olduğunu öğrenmektir. Görüşme grubu tarafından bu soruya verilen cevaplara baktığımızda, başarıyı arttırmaya yönelik çalışmaların en başında öğrencinin içsel ve dışsal motivasyonunun sağlanması gelmektedir. Daha sonrasında verilen yanıtların bir çoğu ise araştırmanın üçüncü sorusunda sorulan motivasyon arttırıcı çalışmalar ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Başarıyı arttırmak için okulda birlik beraberlik ve uyumluluk vurgusu yapılmaktadır. Görüşme grubundaki eğitim yöneticileri ve öğretmenler, taşımali öğrencilerin başarılı olabilmesi için gösterdikleri çalışmalara yönelik görüşleri şu şekildedir:

Ben taşımali okullar için başarıyı artırmanın en önemli yolunun okul kültürü oluşturmak olduğunu düşünüyorum. Okulunu seven ve okuluna koşa koşa gelen öğrenci çalışmaktan zevk alır. Sonrasında da öğrencinin başarıları artar.(Görüşme Kaydı: Y2).

Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri fark edilir ve buna göre öğrenciler okulda ya da imkan yaratılarak kurslarda sosyal, kültürel, akademik ve sportif kurslara yönlendirilir. İyi oldukları alanda gelişmeleri sağlanır. Başarı duygularını tatmaları sağlanır. Seçmeli dersler öğrencilere göre belirlenir. Öğrencilere başarılarını belirleyecek küçük hedefler konulur ve bu hedefler gerçekleştirildiğinde simgesel ödüller ile öğrenci takdir edilir (Görüşme Kaydı: Ö6).

Daha önce taşımali okullarda okumuş ve farklı alanlarda başarı sağlamış kişilerin okula çağırılıp öğrenciler ile bir söyleşi yapılması, öğrenciye rol model oluşturulması taşımali öğrencilerin başarılarını artırmaktadır(Görüşme Kaydı: Ö6).

Okul içi yapılan yarışmalar öğrencileri bir araya getirici özelliğe sahiptir. Bu yarışmalar sportif turnuvalar, bilgi yarışmaları, resim yarışmaları, şiir ve kompozisyon yarışmaları, en temiz sınıf ve ayın öğrencisi gibi her öğrenciye ve yeteneğe dokunabilecek yarışmalardır. Okulda sınıflar arası düzenlenen bu yarışmalar tüm öğrencileri bağlayıcı ve güdüleyici etki yaratır. Başarıyı yukarı çeker (Görüşme Kaydı: Ö5).

- ✓ *Taşıma merkezi okullarda başarı arttırıcı çalışmalar şunlardır:*
- ✓ *DYK ve İYEP kurslarının açılması,*
- ✓ *Ders dışı etkinlik faaliyetleri ve egzersiz çalışmaları,*
- ✓ *LGS ve İOKBS ye yönelik deneme sınavlarının yapılması,*
- ✓ *Öğrenci ilgi ve yeteneğine göre futbol, voleybol gibi kursların açılması,*
- ✓ *Zeka oyunları, bilgi ve kültür yarışmalarına öğrenci hazırlama,*
- ✓ *Rehberlik servisi tarafından yapılan öğrenci kişilik hizmetleri,*
- ✓ *Taşımali köy ve mahallelere yapılan yönetici, öğretmen ziyaretleridir (Görüşme Kaydı: Y4).*

4. TARTIŞMA, SONUÇ

Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin taşıma merkezi okullarda gösterdikleri motivasyon arttırıcı çalışmaların, öğrencilerin akademik, sosyal, kültürel ve sportif başarılarına etkisi incelenmiştir. Yapılan araştırma, görüşme grubundan alınan yanıtlar taşıma merkezi okullarda yapılan motivasyon arttırıcı çalışmaların öğrencilerin başarılarına etkisinin olduğunu ortaya koymuştur. Aynı zamanda yapılan motivasyon arttırıcı çalışmaların taşıma merkezi okullar için bir gereklilik olduğunu ortaya çıkartmıştır.

Taşımali eğitimin öneminden bahseden katılımcılar taşımali eğitimi tanımlarken, fırsat eşitliğini sağladığını belirtmişlerdir. Taşımali eğitimin, bir gereklilik olduğu, öğrencileri daha çok geliştirecek yeni bir sosyal çevre ile buluşturduğu, asla vazgeçilemeyecek bir uygulama olduğu görüşlerini ortaya koymuştur. Bu görüşler de İyibaş'ın "Taşımali eğitim, eğitime erişimi sağlayarak, öğrencinin köyde olmayan marketi, alışveriş merkezini görmesine, kendi köylerinden çıkıp şehirdeki okula gelerek farklı yüzlere, kişiliklere, dile ve kültürlerle sahip öğrenci ve de öğretmenlerle tanışıp, kaynaşarak sosyalleşmesine sebep olur" görüşü ile örtüşmektedir.

Katılımcılar, taşımali merkezi okullarda başarıyı düşüren etkenlerin başında öğrencilerin taşınmasından kaynaklanan sorunların olduğunu dile getirmişlerdir. Katılımcıların görüşüne göre, başarılarını düşüren etmenler arasında uzun yolculuk sürelerini ve servis şoförlerin işlerini düzgün yapmamasının çocukları olumsuz olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Uslu'nun (2017) çalışmasındaki "taşımali servisle gelen öğrencilerin yorgunluk ve fiziki rahatsızlıklar yaşadığı" sonucu, Büyükkıdık ve Şimşek'in (2017) çalışmasındaki "servis araçlarının düzenli olmadığı, şoför değişikliği yolcu ve yük almaları, geç veya erken gelmeleri problem oluşturmakta" sonucu ile örtüşmektedir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde ortaya çıkan başka bir sonuç ise öğrencilerin yaşadıkları sosyal çevreden çıkıp, başka bir sosyal çevreye girmelerinin çocuklarda uyum problemi oluşturduğudur. Yurtbakan ve Altun'un (2018) çalışmasındaki "öğrenciler arasında gruplaşmaların ve okula uyum problemleri var" sonucu, Uslu'nun (2017) çalışmasındaki "çocuklar arası kavgalar olduğu" sonucu, Şan'ın (2012) çalışmasındaki "taşımali merkeze gelen öğrencide ilk zamanlar uyum sorunu yaşansa da zamanla alıştığı" sonucu bu çalışmanın sonucuyla uyumaktadır.

Araştırmada yer alan katılımcıların görüşlerinden varılan bir diğer sonuç ise öğrenci ailelerinin ve velilerinin okul ile iletişiminin yüksek olmasının önemli olduğudur. Okul-veli iletişimi, öğrencilerin motivasyonlarını, dolayısıyla başarılarını arttırıcı etkide bulunduğunu göstermektedir. Taşıma merkezi okullarda velilerin okula olan ilgisinin az olduğunun altını çizen öğretmenler, bu öğrencilerin velilerinin okula olan ilgisinin arttırılmasının gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Okul-veli iletişimi konusunda, köy ve ev ziyaretleri yapmanın taşımali eğitim merkezlerinde görev yapan eğitim yöneticileri ve öğretmenler için bir gereklilik olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yine katılımcılar, yapılacak veli toplantıları günü ve saatinin velilere göre yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Burada varılan araştırma

sonucu, Bilek ve Kale'nin (2012) çalışmasındaki “taşıma merkezi okullarda velilerin ilgisinin az olduğu, görüşmelere gelmedikleri” ve “velilerin toplantılara katılma oranının az olduğu” sonucu; Uslu'nun (2017) çalışmasındaki “velilerin okuldaki veli toplantılarına katılım oranının düşük olduğu”, “öğretmenlerin istediğinde velilere ulaşma oranının düşük olduğu” ve “velilerin çocuklarının eğitimiyle yeterince ilgilenmediği” sonucu ile örtüşmektedir. Bilek ve Kale'nin (2012) çalışmasındaki “taşıma merkezi okullarda görev yapan öğretmenler veli ziyaretini çok az yapmakta veya hiç yapmamaktadır” sonucu bu çalışmanın sonuçlarıyla uyumsuzdur. Bu uyumsuzluğun da sebebinin bölgesel uygulama farklılıklarından olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada katılımcıların görüşlerine göre; taşıma merkezi okullarda yapılan motivasyon artırıcı çalışmalar, öğrencilerin okula olan ilgilerini artırmaktadır. Öğrencilerin okula olan ilgileri arttıkça da başarılarının arttığı ortaya çıkmaktadır. Yine katılımcıların görüşlerine göre; taşıma merkezi okullarda öğrencilerin motivasyonunu artırıcı çalışmalar şu şekilde sıralanmaktadır:

- ✓ Okul rehberlik servisi tarafından yapılan öğrenci kişilik hizmetleri,
- ✓ Eğitim yöneticileri ve öğretmenler tarafından yapılan köy ve ev ziyaretleri,
- ✓ Öğrencilere yapılan oryantasyon çalışmaları,
- ✓ Öğrencilerin okulda yaşadıkları olumsuzluklarla, sorunlarla anında ilgilenme ve çözme,
- ✓ Öğrencilere dağıtılan öğle yemeği uygulaması,
- ✓ Öğrencilerin, öğretmenleri ile birlikte faaliyetlerde bulunması,
- ✓ Başarı duygusunu tadabileceği yarışmalara ve turnuvalara katılması,
- ✓ Göstermiş oldukları başarılarından sonra takdir etme, başarı belgesi verme, ödüllendirme,
- ✓ Ders dışı etkinlik faaliyetleri ve egzersiz çalışmaları,
- ✓ LGS ve İOKBS ye yönelik deneme sınavlarının yapılması,
- ✓ Öğrenci ilgi ve yeteneğine göre futbol, voleybol gibi kursların açılması,
- ✓ Zeka oyunları, bilgi ve kültür yarışmalarına öğrenci hazırlama,

Katılımcılardan vardığımız bu sonuçlar, Vatansız Bayraktar'ın (2015) çalışmasındaki “Öğrenmede motivasyonu etkileyen içsel ve dışsal etkenler vardır. Dışsal etkenler çok çeşitlidir. Ailenin tutumu, sorunları, öğretmenin dış görünüşü, öğretim teknikleri, öğrencilere davranışları, sınıf ortamının özellikleri gibi birçok etken bulunmaktadır. İçsel etkenler olmadan dışsal etkenler çoğu zaman motivasyonu sağlamaz. Öğrenci öğrenme isteği duymazsa ona öğretmek güç olacaktır” görüşü, Erdem'in (2012) çalışmasındaki “İçsel etkenler ise daha çok öğrenmeye ve başarmaya karşı olan tutumlar, ilgiler, dikkat düzeyi ve kişilik özellikleri gibi içsel sebeplerle ilgilidir. İçsel motivasyon, bireyin kendisinden kaynaklanan ihtiyaçların oluşturduğu motivasyondur. İçsel motivasyonun kaynağı, bireyin içinden gelen merak, ilgi, öğrenme ihtiyacı, yeterlilik ve gelişme duygusu olabilir. Dışsal motivasyon ise, bir görevin ya da etkinliğin tamamlanabilmesi için başka biri tarafından sağlanan ödüllerle oluşturulan motivasyondur. Dışsal motivasyon, dışsal uyarıcılara bağlıdır. Dışsal uyarıcılar, ödül, ceza, takdir edilme, baskı, rica, sevilme, kabul görmek olabilir.” Görüşleriyle uyumsuzdur.

Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin taşınabilir eğitim kapsamında öğrenim gören öğrencilere yönelik motivasyon artırıcı çalışmalarının öğrenci başarısına etkisini konu alan çalışmada, yapılan araştırmalar sonucunda taşıma merkezi okullarda görev yapan eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin yapmış oldukları motivasyon artırıcı çalışmaların öğrencilerin başarılarını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan motivasyon artırıcı çalışmaların, öğrencilerin okula olan ilgisini de artırdığı saptanmış bu sayede öğrencilerin akademik, sosyal, sportif başarılarının bütünüyle beraber arttığı neticesine ulaşılmıştır.

5. ÖNERİLER

5.1. Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Taşınabilir okullarda görev yapan eğitim yöneticileri ve öğretmenler okullarındaki başarının artması için motivasyon artırıcı çalışmaları kullanabilir. Öğrenci velileri ile iletişimi artırarak daha ilgili bir ortam sağlanabilir.

Taşınabilir merkezi okula öğrencinin taşındığı mesafe çok fazla olmamalıdır. Öğrencinin taşındığı okulda ise imkanlar artırılmalı öğrencilerin gelişimi bütünüyle sağlanmalıdır. Yasal düzenlemeler ile taşınabilir öğrencilerin ders dışı faaliyetlere ve DYK gibi kurslara taşıma ile katılmaları sağlanmalıdır. Sabah okula giriş saati öğrencilerin geldikleri mesafe göz önünde bulundurularak belirlenmeli, öğrenciler çok erken uyanarak uykusuz kalmak zorunda bırakılmamalıdır. Araç servislerinin bakımlı, araç şoförlerinin ise düzenli çalışması sağlanmalıdır.

Taşımali okullarda öğrencilerin motivasyonunu ve başarısını artırmada eğitimcilerinde payının büyük olduğunu unutmamalı bu okullardaki Eğitim yöneticisi ve öğretmenler ödül ile teşvik edilmelidir.

5.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu araştırma Samsun ili Vezirköprü ilçesinde 4 eğitim yöneticisi 9 öğretmen katılımı ile yapılmıştır. Çalışma dar bir çerçevede gerçekleşmiştir. Samsun ilinin diğer illerinde ve Türkiye'nin taşımali eğitim yapılan diğer il ve ilçelerinde daha geniş kapsamlı yapılabilir. Bu çalışma daha geniş kapsamlı yapıldığında daha anlamlı sonuçlar vereceği düşünülmektedir. Geniş bir örnekleme çalışma yapılırsa sonuçların daha iyi mukayese edileceği, daha fazla kişiye de ulaşacağı için analiz kısmının da daha sağlıklı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

1. Akbaba, S. (2006). Eğitimde Motivasyon. *Kazım Karbekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2), 343-361.
2. Aktaş, A. (2022). Öğretmenlerin Taşımali Eğitim Uygulaması Hakkındaki Görüşleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
3. Altun, T. ve Yurtbakan, E. (2018). Taşımali Eğitimle Öğrenim Gören Öğrencilerin Başarılarına İlişkin eğitimcilerin Görüşleri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3 (2), 703-768.
4. Baş, M. (2001). *Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasında taşıma merkezi kabul edilen ilköğretim okullarını sorunları* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
5. Bayrakçeken, S. Oktay, Ö. Samancı, O. Canpolat, N. (2021). Motivasyon Kuramları Çerçevesinde Öğrencilerin Öğrenme Motivasyonlarının Artırılması: Bir Derleme Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (2), 677-698.
6. Bilek, E., ve Kale, M. (2012). Taşıma merkezi okullarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre taşımali eğitim uygulaması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (3), 609-632.
7. Erdem, Ali Rıza (2012). Sınıfta Güdüleme, Etkili Sınıf Yönetimi, Ed. Hüseyin Kıran, Ankara: AnıYayıncılık.
8. Güney, S. (2013). Davranış bilimleri. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
9. İyibaş, M. (2017). Taşımali Eğitim: Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin.
10. Milli Eğitim Bakanlığı. (2000). *İlköğretim genel müdürlüğü taşımali ilköğretim yönetmeliği*. Resmi Gazete, 24021, 15 Nisan 2000.
11. Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği. (2014, 11 Eylül). *Resmi Gazete* (Sayı: 29116). Erişim adresi: http://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_09/12024357_tasimayonetmeliği.pdf
12. Şentürk Cankurtaran, N. (2005). *Taşımali ilköğretim* (Yayımlanmamış Tezsiz Yüksek Lisans Projesi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
13. Şan, A. (2012). *İlköğretimde taşımali eğitim öğrencilerinin sorunları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
14. Şimşek, A. ve Büyükkıdık, S. (2017). Öğretmen ve Öğrenci Görüşleriyle Taşımali Eğitim Uygulaması Değerlendirilmesi: Bozova İlçesi Örneği. *İlköğretim Online*, 16 (1), 15-34.
15. Taşkiran, B. (2010). Taşımali Eğitim Merkezlerinde Öğrenci Başarısının Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
16. Uslu, Ö. (2017). *İlköğretimde taşımali eğitim uygulaması* (Yayımlanmamış tezsiz yüksek lisans projesi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
17. Vatanserver Bayraktar, H. (2015). Sınıf Yönetiminde Öğrenci Motivasyonu ve Motivasyonu Etkileyen Etmenler. *Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/3 Winter 2015*, p. 1079-1100